

هو المعين

باسمه سبحانه وبنائله احسانه خلاصه احوال تونس غرب

نهاية الارب نام تاريخنده يازديغى اوزره حضرت عمر بن الخطاب رضى الله تعالى
عنه نسلندن اولديغنى ادعا ايدوب لكن عرف تعريف نام تاريخده
اشرف قبائل عربدن اولميوب بلكه بربر فاس اقليمى عماللندن هنتاته لى
و تونسده تولى ايدن بنى حفصك جد اعلاسى اولان ابو حفص عمر ابتداى
احوالنده اندلسده دولت اولان موحديه و مهديه نك جدى اولوب حسنى
اولديغنى ادعا ايله دعواى خلافت ايدن عبد المومن تومرته اولا بيعت ايدن
اون نفر صاحب بيعتك برى ايدى واشبو آل عبد المومن اون ايكى
ملك اولوب بدايت ظهورى سال هجريه على صاحبها افضل الصلاة والتحية
بشيوز اون سنه سى حدودنده و انتهالرى التيوز التمش بر خلالنده در
عبد المومن مسطور بشيوز اللى برده اوغلى محمدى ولى عهد مملكت تونس
اتيدكده سالف الذكر ابو حفص اشهار و تونسه اقتدارينى ايصال ايلدى
ابو حفص دولت مهديه ده مرتبه عاليه صاحبى اولدى بو حالده فوت
اولوب اوغلى عبد الواحد باباسى ابو حفصك شانى بولدى و اوده فوت
اولدقده اوغلى ابو زكريا يحيى بن عبد الواحد جاى والدينه كچوب
صاحب نفوذ و استقلال اولدى و اثناده اندلسده آل عبد المومنه ضعف كلمكله
يحيى فرصتيده اولان تونسى بالتمام تملك و كندوسنى امير المومنين بالله تلقيب

ایدوب عظیم الشان ونوشانده نوشنده حاکران اولدی   استطراد
جانب افریقیه ده فتح اسلام اوتوز ایله قرق سال هجریه سی میاننده
وقوعبولوب تاریخ عهد سلیم خان ثانی طاب ثراه ده ذکر اولنان فتحه قدر کرسی لوای
جزایر اولان تلمسان ایله تونس وطرابلس اولکه لری کاه اهل اسلامدن
بالاستقلال بعضلرینده جمله سی مستقلا وکه بکان بکان وکاه
قارشو یقه دن یعنی اندلس جانبندن اسپانیا وسائر الموریه نک جبریله
تصرف اولنمش اولدیغی فحوای تاریخدن مستفاد ومستبان در انتهی
سالف الذکر یحیی وفات ایتدکده اوغلی ابو عبد الله محمد بن یحیی تملک
ایدوب مستنصر بالله ملقب اولدی التیوز الی یکیده فوت اولدقده
اوغلی وعلی قول وتذاشی یحیی واثق تملک ایدوب اون یدی کون اندن صکره
عمجه سی ابو اسحق ابراهیم بن یحیی تملک ایدوب بعده اهل بجایه دن
محمد بن عماره نام کمسنه یه انتقال ایدوب درت ییل حکومت ایتدکده بعده
بنی ال حفصه عودت ایدوب مستنصر بالله ملقب عمر بن یحیی تصرف
ایلدکده بعده التیوز سکز حدودنده اوغلی عبد الرحمن بن عمر متصرف
اولدی یکرمی بش کوندن صکره بنی حفصیه دن ابو عصیده متصرف
اولدی بعده ذکر اولنان عبد الرحمن معزول اوغلی ابو بکر تصرف ایلدی
بعده اقربالرندن ابو البقا خالد مرحوم عبد الرحمان غدر ایله تصرف
ایتدکده بعده یدییوز درت خلالی ابو یحیی زکریا اللحیانی بن احمد بن محمد اهل
تونس بیعت ایتدیلر اودخی ابن تومرت یعنی بنی حفص ثانی خطبه دن
قالدیردی یدییوز یکرمی یدیده وفات ایتدکده ابو السباع ایله مکنی
ابو بکر بن یحیی بن ابراهیم متصرف اولدی بعده بنی حفصدن محمد بن یحیی تملک ایلدی

بعده اندن ابو العباس احمد تصرف ایلدی یدییوز طقسان ایکیده فوت
اولدقده اوغلی ابو الفارس عبد العزیز مالک اولدی ومقدما طرابلسه
یدییوز یکرمی حدودنده مالک اولان ثابت بن عمارک طورنلری اولان یحیی
وعبد الواحد ابنی ابو بکر نام اخوین اوزرلرینه ابو الفارس مسطور
سکزیوز اوجده سوق عسکر ایدوب مومی الیهمانی اخراج وکندو ضبط
ایدوب طرابلس وتونس ایکالرینک حکمداری اولدی سکزیوز دردده بسکره
شهرنده متصرف مستقل اولان احمد بن یوسف مزنی بی اسیر ایدوب
تونسده حبس ایلدی وحبسنده فوت اولدی سکزیوز اون بشده
عرب ابو فارس اوزرینه خروج ایلدی عسکرلر عربی قارشولیوب
وقاچروب اون بش کون قدر ارقه لرینه دوشوب بلاد وصحرای توزر
وراجلاد ورکله ودرج وغدامس واوغات نام یرلری باصدیق
۸۲۸ ده حالا جزایر دینلان ولایتک کرسی حکومتی اولان دار البیان
تلمسانده ابو فارسک اسمنه خطبه اوقودیلر یعنی اورانی دخی طرابلس
کبی قبضه حکومتنه الدی ۸۳۳ ده صقلیه یه کیجیجبا در ارسال جیش
ودونتما ایدوب نصاری ایله قتال ایلدی ۸۳۴ ده فاسده دخی نامنی
ودعاسنی خطبا یاد ایتدیلر ۸۳۷ ده ذی الحجه نک اوردنجی کونی
یتمش التی یاشنده تونسدن تلمسانه کیدرکن وفات ایدوب نعشنی
تونسه کتوروب تربه سنه دفن ایتدیلر اخلاق حمیده وحسن تدبیر
صاحبی قدر دانه علم وعرفان وهنر بر ذات ایدی رحمه الله تعالی تونسک
خارج باب بحرنده ودرون شهرنده زوایه لری وچشمه لری وحماملری
وجامع زیتونه نام معبد دکتبخانه سی وحسته خانه سی وار در ابو الفارسک

ولیعهدی

ولیعهدی اولان اوغلی محمد منصور کندوسندن اول وفات ایتمکله
برینه قرنداشی اوغلی یعنی طورونی ابو عبد الله ولیعهد ایتمشدی جدّ مشار الیهک
وفاتنده جانشینی اولوب منتصر بالله تلقیبیله یاد ایدیلر ۸۳۹ سنه‌ده
عرب منتصرک خسته بولندیغی حالده خروج و تونسی محاصره
ایتدیلر و قتال عظیم وقوع بولدی منتصرک ابن عمی زکریا واسطه‌سیله
عربیله تصالح صورتی بولندی و بو اثناده یعنی ۸۳۹ سنه صفرینک اون
برنده منتصر ارتحال ایدوب برینه ابو عمرو قرنداشی عثمان کچوب و کندیسنه متوکل
علی الله دینلدی عظمای تونسدن قائد هلالی و کندی اقاربی عثمانه
اعدام ایتمکله عمیسی اولوب بجایه والیسی بولنان ابو الحسن بن ابی فارس
خوفاً عن قهر عثمانه خروج ایدوب بعد وقوع المحاربه بینلرنده
اختلاف قالقوب ینه ابو الحسن عثمانه مطیع اولدی تاریخ
عبد الواسطه یازلدیغی اوزره عثمانک سوء حالی حسن حاله متبدل
و تصرفنده مستمر اولدی ۸۶۶ ده ولیعهد ایلدی اوغلی محمد مسعود
بن عثمان ایله میانلرنده بعض اسبابه مبنی وحشت پیدا اولدی
و بو حالده کندی طرفندن عناب بلده‌سنده والی بولنان دیگر اوغلی ابو سالم
و قرنداشی اوغلی قسطینه والیسی محمد منتصر وفات ایتملریله زیاده متأسف
اولوب خسته اولدی سالف الذکر ولیعهدی اوغلی مسعود دخی مریض
اولوب وفات ایلدی عثمان بعد الافاقه چوق کچمیوب ینه بیمار اولدقده
قسطینه سر عسکر اولان اوغلی مسعود متوفانک اوغلی یحیی‌یی احضار
ایله اختیاریله حکومتی و تصرفی اکا تفویض ایدوب و طرفندن طرابلس
والیسی بولنان دیگر اوغلی ابو بکر بن عثماندن صرف نظر ایلدی

سکز یوز طقسان اوچ شهر رمضاننده سنی سبعینه یتمش ایکن عثمان وفات
ایلمشدر ومدت تملکی اللی درت سالدر یحیی بن مسعود تصرفه اشتغال
ایلدیکی خلالده عمیسی مذکور ابو بکر طرابلس حلقندن کندویه بیعت طلب
ایلدکده فتنه بیدا اولوب بالاخره ابو بکری قتل وبندا یله یحیایه کتوردیلر
اودخی حبس وچشمنه فانی دنیایی زندانه ایدوب استحصال استقلال
ایتدی وجدی ابو فارس سیرتی سمتنه کتدی وحسن تدبیر اوزره اولکه
بونایه مستقلا متصرف اولان عثمانک دیکر اوغلی ابراهیمک اوغلی
عبد المؤمن عربانه اتفاقیله سکز یوز طقسان درنده یحیی اوزرینه خروج
ایتمکله دیکر فتنه قیامنه باعث اولدی ورشاشه جمره نشانه فواره فادنه
صحرا یوب ناسی حاشالکی عسکر دخی بعض اسبابه تقصیره وتنفیره مبنی
روکردان اولملری یحیی یاننده عونه جند نفر اصدقای تشکوردنه
عبارت قالمغله ناچار طوتیلوب سنه مرقوم رجبو الحجنده یحیانک
مراسی قدرده جهت عدم کتمسی کوردی عبد المؤمن تونسه کیروب
حسن سیرتی کوستردی براز وقت کذاراننده فوت اولوب یرینه
قرنداشی ذکریا تولی ایلدی ذکریا طقسان طقوز رجبنده فوت اولدقده
سالف الذکر مسعودک سافدی محمد بن حسن بن مسعودک
والدی حسنک حسن رضاسیله استنکافندن تولی ایلدی لکن
بحکمه سبحانه بونک زماننده تونس وطرابلسده افتتانه
ظهوریله دعایم قصر مملکت بنی حفصه تزلزل کلدک طقوز یوز اونالتیده
اولا وهرانه بعده بجایه بعده طرابلسی فرنک استیلا ایدوب نصرت غیبیه
الهیه ظهوریله صدور عظام عاشر آل عثمانه وعنر سوره

احسانه

6

سنبل پاشا تونسه حیدر پاشایی
وطرابلسه مصطفی پاشایی
وجزایره رمضان پاشایی بکلربکی
منصب ایتدیلر مع

احسان جنتمکان سلطان سلیمان خان اسال الله تعالی علی تربته سجال الغفراندن
رستم پاشا مرحومک برادری فاتح یمن سنان پاشا قپودان دریا
قلج علی پاشا معیتنده اولدرق روح الله تعالی روحهم دولت علیه
مؤیده عثمانیه ادامها الله تعالی مع سلطاننا الی قیام الساعة جانبندن
سردارلق ایله ارسال اولنمغله کلوب اولحوالی فتح ایدنجه دک
طرابلس قرق ایکی سنه یدکفرنکده قالمشدر محمد بن حسین وبعضا احوال
ایله یالکز تونسده اوتوز سنه تصرفنده تصکوه فوت اولدی اوغلی
حسن علی قول ۹۸۱ سنه ده تولی ایلدی که بنی حفصک بکرمجی بیدر
حسنک صغار وصغیرندن باشقه قرق بش عدد بالغ برادری اولوب
ایچلرندن رشید نام قرنداشی احیاء عربده وعبد المومن نام قرنداشی
عنابده والی بولنملریله قورتیلوب سائرلری کرفتار مخنقه غدر زغیرته
اولدیلر رحمهم الله تعالی احوال غرایب اشتمال بروزی رشیدک تجهیز عسکرله
طرابلسه کلمسی لجا ایدوب وحسن دخی مدافعه یه قالقوب بعد وقوع القتال
رشید منهزما عود وحسن دخی غرور غلبه ایله بر وقات دخی کسب شهرت
ومهابت ایدرک قرنداشی اخذه اقدام واو دخی تاریخ مرقومده سایه
دولت علیه ده مدیر جزایر بولنان خیر الدین پاشادن شکایت ادمیسی
کوندردی لمطالعة صورت یاس کوسترلمیوب کندوسندن فرار ایدوب
خیر الدین پاشایه التجا ایدنه قرنداشی حسن وعد اولندی خیر الدین پاشا
امر سلطانی ایله رشیدک اولوب درد دولته کلدی رشید اکرام ویومیه
بشیوز درهم قاضی معاش تعیین بیورلدی خیر الدین پاشا تونس خلقی ممنونه
حسن اولمدقلرینی وبیشکاه تونسده کاتبه خلقه الوادلک عماره

محتاج اولديغنى بيلدردكده تصديق اولنمغله رشيدك يانندە اولديغى
اشاعه بولدوغنماى دوبالا ايله بامرخاقانى تونسه واروب حلق الواده
دخول واهالى تونس رشيدى يانمەدر جريني كوندردكده حلق الوادى ممنون
اولەرق حلق الواده دوكيلوب كلديلر بوحالده حسن حرمنى ويدنه
اولانه اموالى الوب مشايخ عربه رحالت ايتدكده خيرالدين پاشا تونسه
كيروب سراى حكومته داخل وبعض مهملرى اسبابياندن
اشتغاله داخل اولدقدينه معاقب رشيد معيتندە اولمديغنى اهل
بلده طويدقلرندە خيرالدين پاشايه هجوم ايله مقاتله ايتديلر
ومعركەدە اهاليدن اوچ بيكدن ارتوق جان تلف اولدى بعده
تصالح وقوع بولدقده وقتاكه خيرالدين پاشا هنكامه سن دوردنه
فرحت بين اولانه حسن ايشتدكده سچونه وبيكدنه زيادە ترك
اوشاغنى تلغلەيرلوبى وخيرالدين پاشايى محزونه ايتدكدنصكره
اسپانيايه كيدوب استعداد واسپانيالويه هركونه درت بيك
عدد التون وعد ايتمكله اورالرده عراب تعبير اولنانه غالبا جالوپه
وقدرغه وماونه قلقلى درتيوز قطعه قايقلره ممنونا ومسرورا
اسپانيالويدى كونه ايجنده جنكجى فرنك طولديروب حسن معيتندە
تونسه سوق ايتديلر تحفة الكبارده عدد فرنك يكرمى
بيكدن زيادە ديو محرر كه ينا شدقلرندە اهل بلده غيرة للدين
منافيسى اورتادن قالديروب يكدل يكجهت اولوب خيرالدين پاشا ايله
بالاتفاق الصميمى خيرالدين پاشا اولا ايجروده وطوروب اهل
اسلامى اواره ايدرك اهالى وعساكر موجود خيرالدين

يكتا

باشا چقوب اوتوربر وبعض تاریخده اوتوز ایکی کون قدر جهاد
و قتال اولندی بعده خیرالدین باشا دخی قلعه دن چیقاروب
اواره متعینانه عسکردن جعفر اغا نام شخص معتمده صاتوب
تفویض ایلدی علی قول جعفر اغا عن اصل اوته یاقه لو اولدرق
مبطن اولمغله اسراء فرنکی اطلاقه ایله اعانه ومصرع مشهور
نفعی هجاوی ابانه وهوع سنده کافرسن اوکالره امدادک ایچون
ایتمکله مسلمین قلعه ایله مشرکین میاننده قالوب و دریایه هزیمت
طالوب اسپانیالولر غلبه ایله تونسه کیروب حسنی اقامه قیلدیلر
نقایل اموال مسلمین ایله رشید اسلام بوردلر طرفلوس اولمق اوزره متهم قیلدیغی
یدی بیک قدر اهل نصرت دینی قید و بند ایله فرنکلره اعطا و تسلیم ایتدی
و اسپانیالولردن استدعا ایله درت بیک قدر جنکاور فرنک معیتنده
الیقویوب حلق الواره ایوا واورایه برمعقل بنا ایلدکی کیدرلک فرنکل
جوغالوب حبه‌نی بالفعل قبه یعنی معقل مذکوری سورلی بربلده قیلدیلر
وکافه ناسه اضراره باشدیلر حسن بروجه محرر استقراردن صکره
قیروانک بالاستقلال متصرفی بولنان ابن الحطب اوزرینه قالدو
تونسده بر بینا اوعلی حمیده‌نی براقدی حسن جقد قدن صکره حسن محبتکری
اولمیوب فرصت کوزه دنه اهالی تونس حسندن دونوب اوعلی حمیده‌یه
اتباع ایتدیلر حسن بو اتباعی کوش ایتدکده ینه اسپانیالویه دوشوب
دونمای کثیر فرنک ایله تونسه نیاشدی اهل بلده روجده عرب
اتفاقیله حمیده مقابله ومقاتله ایدوب اسپانیالو یه غالب کلدی
بو اراالقده حسن قاچمش ایدی طوتلدی ایرام عامه ناس ایله کوزی نقطه سز یازیلوب

بصیرتی اولمدیغی اسا بصری دخی مفقود اولدرق تونسه قدر قلعه جبر
ایتدیلر و حمیده بلا مزاحم متصرف اولدی ابتدا حالنده حمیده خصال
حمیده اوزره اولدی بعده تغیر ایدوب عرض مسلمینه تعرضه باشلدی
حتی بنات ناسدن اوجیوز قدر دختر حوری نظر وزره عصمتبرور
زار و زور ایله یانسنده مجتمعه اولدی بو حالده فجور اشتمال ایله مدت
تصرفی یکرمی بش ییل اوچ ای اون بش کون سوردی قرب زوالنده
بعض قبائل قتالی قصد ایله تونسدن چقدی اشبو فرجه ده تونسده
براز اوزار قده اهالی اوتا دیخده جزایرده بولنان قلج علی پاشا مرحومه
خبر ارسالیله جلب و تونسی تسلیم ایتدیلر مشار الیه علی پاشا کیردی
و تصرف حمیده ده اولان اموالی ضبط ایدوب جمیع بلادا و نقیده
خلیفه عصر مذکور اولان سلطان المسلمین و برهان المومنین
جنتمکان السلطان سلیم خان الثانی ابن السلطان سلیمان خان الاول طاب
ثراهما الرب الاجل نام نامیله خطبه اوقوتدی اشبو تسخیر ۹۷۸ سنه
طقوز یوز یتمش سکز شوالی اواخرنده اولمشدر بعده حمیده اون بیك
قدر پیاده عسکر جمع ایدوب قلج علی پاشا اوزرینه کلدی بعد وقوع
المحاربه حمیده منهزم و علی پاشانك مملکتده قدمی مستقر اولدی
بعده علی پاشا تونسده حیدر پاشایی قائممقام براغوب و کندوی
دونمای همایون خاقانی یه لاحق اولوب سغا ین اعدا ایله ملاقات
و قتاله مامور اولدی بو ارالقده حمیده دخی پیدری بولنه کیدوب یعنی
اسپانیه دن استمداد ایله یوز اللی غراب طولوس فرنك ایله تونسه
۹۸۱ سنه طقوز یوز سکسن برده جبنده بنا شدی حیدر پاشا ایله اهالی

قلج مشار الیه وضع اصلی اولیوب
علجدن محرفدر علج اسمی عربا صنف و سلعون
لاملرینه مقابل اولنان عجملره اطلاق
و تجمعانندن اولنلرینه دخی تعمیم اولدیغندن
اولنور مشار الیه
مرید علج دیو وضع ایتدیلر لسانمزده
قلج مناسب دو ... دولت
جور لنشدر

وعسکر

وعسکر موجوده ایله قیروانه کیتدیلر و بلده‌یی حالی ایتدیلر اسپانیالو
کیروب دولتلرینک تعلیماتی اوزره حمیده‌یی بیا غیجه الدرینه و ایاقلرینه بوقاغو
وضعیله اسپانیایه کوندروب لطالعه بریله حمیده‌نک قرنداشی اولوب
حوفا من اخیه اسپانیه دولتنه دوشوب مدت تصرف حمیده‌ده بلاد افریقیه
صدریخ وشطرنج ادبارده صدمات مانه دوشرلک هجرت جاه وکنج جکوب مال
وعسکردن ازاره بولنان مولای محمد بن حسینی کتوروب مقام تصرف
تونسه صوردنا اقعاد ایتدیلر لکن اداره تمامیله یده افرنجده اولوب مولای
محمدک متصرف نامندن غیری دستی وتولیسی یوغیکه حتی تونس ایالتی
استیلا کرده اسپانیا ایدی بو حالت اوزرینه دردولتدن بحار کاننک اهالی
نظما ونثرا استغاثه واستنصاری غیرت شاهانه‌یی تهییج ایتمکله حد انکار
مشار الیه سلطان سلیم خان انار الله تعالی مرقده بنور الغفران بر وجه
اشاره سنان پاشا مرحوم کلیتلو دونما وعسکر ایله سردار بالاستقلال
اولدرق سوق بیوردیلر قپودان دریا قلیج علی پاشا دخی معیتنده ایدی
وزیرین مشار الیهما مرحوملر طقوز یوز سکسن ایکی شهر ربیع الاولک
یکرمی دردنجی کونی بر تونسه بناشوب حلق الوادی محاصره قیلدیلر
قتال شدید نصکره سنه مزبوره جمادی الاولاسنک التنجی بازار ایرتسی
کونی فتح اولندی بولنان اعدا سرابا قلیجدن کچرلدی ومدیر حلق الوادی یر
ومولای محمد دخی انده مختصن اولمغله حبس ایدوب و دردولتنه عودتنده
برابر کتوروب ینه قلعه‌ده تعیینات وافره ویرمله حبس ایتدی مولای
محمد تونسی بروجه مشروح تولی ایدن بنی حفصک اخری ویکرمی ایکنجیسیدر
استطراد کاتب چلبی مرحومک تحفة الکبار نام اثر صحت شعارنده

وساتر آثاردن نوآشیده اولندیغی اوزره فردوس آشیان ومسمی بنی آخر الزمان
ابو الفتح حضرتلری طاب المولی ثراه وجعل الجنة مثواه زماننه دکین
دولت مؤیده عثمانیه ده عند التحقیق سفاین ایله بحرا جهاد ووقعه
کلمیوب خداوندکار مشار الیه انشا سفن ایله قصد غزا دریایه
ابتدا بیورمشلردر عهد سلطان عظیم الشان مشار الیهده بدا ایله
سایه دولت علیه ده اقدکزلک بعض مرهسا لرنده وبسته جانبنده
دخی افریقیه لرنده رخصت اولی الامر ایله احوال دریا وجغر
افیایه واقف بعض صاحب تعین بهادرانه تجهیز مراکب ایله قرصانلق
یعنی جهاد ایدوب خمسنی بیت المال تسلیم وباقیسن بینلرنده اقتسام
ایله شوکت دینی اعلا واخذ غنایم ایله تملک ثروت دنیا ایدوب
بو تقریب ایله سواحل اهل اسلام وسفاین ایله مسافرین اولان
مسلمین زنجیر اسره کرفتار ایدن دشمن قورصانلرینه قارشو طوردرلو
وسعادت دارینی بولورلر ایدی ومن جملتهم خیر الدین پاشا که اجدادندن
اولوب حضرت فاتح روح الله تعالی روحه همتیله فتح اولنان مدللو فتحنده کوکللی
یازیلوب اوجزیره ده قالان یعقوب نام سپاهی زادنک اوغلی وثانی
باسمیه والدحضرا ایدی یعقوب موی الیهک خیر الدین پاشادن ماعدا
اسحق واوروج والیاس نام اوغللری اولوب خیر الدین پاشا ایله
ایشادرت نفر قرنداشلر ایدیلر وهر بری بر کمی ایله تجارت ایدرلر ایدی
اسحق مدللوده تمکن ایتدی اوروج مصره وطرابلس شامه خضر
یعنی خیر الدین پاشا سیروز وسلانیک طرفلرینه ایشلر ایدی اوروج
الیاس ایله طرابلسه کیدرکن او تاریخده رودسده بولنان دشمن

قورصانلری

قورصانلری اوکلرینه کلوب الیاس شهید وخیر الدین پاشا اسیر ونیجه
زمان جزیره ده مقید اولدی بعد الخلاص شهزاده سلطان قورقود طاب ثراه
انطالیه امارتنده ایکن درگاه شهزادیه واروب رخصتلریله بر مکمل کمی
یاپوب وقورصانلق چیقوب ردوس صولرنده شکار کشتی دشمن ایله
اغتنام ایدر ایدی تخت سلطنتی خلد آشیانه سلطان سلیم خان قدیم برد
مضجعه الرب الرحیم تشریف ایلدکده دادرلری مشار الیه سلطان قورقود
اختفا ایلدیکی هنگامده اقدگونکیلری سفردن منع اولندیغی اثناده
خیر الدین پاشا مدللوده بولنمغله کمیسنی الوب معره صالکده برادری
اوروج ایله جربه طرفنده بولنمغله برلشوب بنی حفصدن اولرق منصرفی
بولنان محل نیاز ایلدیلر متصرف دخی خمس غنایمی ویرملری شرطیله
بونلره حلق الواد قلعه سنی تعیین ایلدی تحفهٔ مذکوره ده تفصیل
اولندیغی اوزره خود بخود وطرف دولت علیه دن مأموریت
ایله قپودان دریا اولرق وفاتنه قدر جهاددن خالی اولمیان ذات غازی
مبارکدر حتی جغرافیا وهیئت عارف اولمغله ینکی دنیانک اوضاع
فلکیه وسائر اماراتله معمورتین استدلال ایدوب سلطان سلیمان
خان غازی قدس سره درگاهنه قبل امارته یعنی بروجه تحریر صولرنده
کمیله صید اعدا برله اغتنامی حالنده یدرسوروب قدلونه واندن
صکره دیکر قوننك قپودانک امریقایه سفرندن اول سفر ایله اورالری
کشف ایتمسی یا بنده عود شاهانه لرین بنا ایلمشدی خداوندگار
مشار الیه اول اثناده حبیده مشتاده بولنان سردار اکرم ابراهیم پاشا
مرحومه مطالعهٔ حکمت آرای شهنشاهانه لرینی تحریر برحواله بیورمشلر ایدی

کرك ذات همایونلرینك وکرك سردار اکرم مشارالیهك مطالعه ورأیی
عدم مساعده سنه دائر یعنی مملکت دولت علیه یه دور وکیفیتی مجهول
بر سفره شروع اولنه الشروع ملزم قاعده شرعیه وعقلیه سنجه باشیلان
شیئك اردینه دوشمه لی مثلا مستحب نمازه شروعده اتمامی
فرض اولدیغی کبی بوبابده خصوص مذکورده اتصال مملکت
استر وسیما میانه ده دول اخری اولمغله انلوله مجرد شروع
شیئه نامجهولدن ناشی قیل وقال تکوننه بادی اولور صورد 3
ومحاذیر اخری مطالعه سیله خیرالدین پاشا سائر احسانه مظهریله
بعث ایتدیکی سفر مذکورینه اعادن صرف نظر بیورلمش اولدیغی کرك تحفه
مذکوره وکرك باشقه اسفارده کورلمشدر انتهی .

اجمال احوال تونس وحوالی‌ان اولکه بعد ذا فتح سنان پاشا
وقتاکه سنان پاشا مرحوم حلق الوادی علی قول صحیح سنه ۹۸۱ جمادی الاول
التیسنده فتح ایلدکده سردار اکرم ملکی استقلال وحکمیه در دولت عود
تندن اول تونس محافظه سنه اول عهده اولان عسکر معلوم الا
سمده وظائف وتعیینات وقشله تنظیمیله هر دسته بك نفر افراز و
ترتیب وایجلرندن اناطولی اصطلاحنجه شجیع معناسنه قوللند
قلری دایی ویکیت دینمکله بین اترا بهم توصیف اولنان شجعاندن
فرده نفر انتخابیله هر برینی وقت محاربه اعداده مدیرلری اولمق اوزره
یوز نفره باش یعنی یوز باشی ومحافظه بلاد ایوب حیدر پاشایی بکلربکی
واستجلاب اعشار وخراج وسائر وارداته ایله ضبط اوطان
ایوب بك عنوانیله بر میرلوا تخصیصیله رمضان بك نام

ذاتی

ذاتی میرلواو نوتسنده اجرای احکام شرعیه ایله نواحیه والی اولکده
اولان بلدلره تعیین نواب وحکام ایچون فحول عصرنده حسین افندی
نام فاضل قاضی القضاة نصب وتعیین وتدوین دواوین یعنی متوفی
وکتاب واقلام ودفاتر وقیود تنظیمله رؤیت امور عامه ایچون
دیوان یعنی مجلس عالی وهر برینک اموال خزینه دن اصول دولت
علیه اوزره معاش ووظائف وشهریه لرینی ترتیب وطرابلس
وجزایرده دخی اشبو اصولی اجرا وعلی قول معیتنده اهل تعیندن
مصطفی نام ذاتی طرابلسه ورمضان بک ایله بنام ذاتی جزایره
بکلربکی نصب ایدوب اشبو نظام مستحسنه ربط ایله درسعادته
نصرت واقبال ایله عودت ایلدی نظارت دیوان عساکر والی اولان
پاشانک وتحصیلات ضبط اموال خزاینی وتقسیم مرتبات
عساکر امیرالاوطانک واحکام شرعیه قاضی القضاتک تحت
اداره لرنده اوله رق نظام مذکور. برازایام مستمر اولدی لکن تدابیر
اموره اویغونسزلقلر حلول ایدرک وسیاق کلام بعض مورخیندن
مستفاد اولدیغی اوزره جانب دولت علیه دن دخی بعض موانع
تقریبیله اول احوالی نظارتنک رشته سنه اوزکونلک کلوب
هرمامور کندی رأی وهواسی بولنه کیدرک نظام مزبور تونس
بوزلمغه باشلیوب بالآخره دیک فتنه وفساد غلیانه وسوز
اسافله دوشدک طقوز یوز طقسان طقوزده بعض منعیانه
اهل دیوان وضابطانه هجوم جهله اوغاد واوباش ایله ترک
باش وجانه ایلدی اشبو حادثه یی والی وعقلای ضابطانه

واهالی تسکینه ساعی اولوب اتفاق متعینان عسکر ایله ما دالبیان قرق نفر یوز باشیلردن برینه کندولرینه باش اولوب اهل دیوان عسکره دائر هر بر خصوصده اوباش دانشوب دایی اولمدقجه اجرا ایلمدی اوزره قرار ویروب ایجلرندن ابرهیم نام کمسنه‌یی دایی عنوانیله انتخاب وتعیین یعنی کندولریله اغا نصب اتیدیلر بویلجه انتخاب اتیدکلری اولان بیوك ضابط دایی عنوانی تونسده ابتدا اشبو ابرهیم وضع اولنمشدر

ابتدای حدوث دایی

۱ ابرهیم دایی

ابرهیم اهل عقل وتدبیر جقمغله حسن معامله سلوك واهل دیوان دخی امور عسکریه انك راینه اتباع ایدوب صفوت حال ایله اوچ بیل قریب دایلق اتیدکدنصکره اهل دیوان وضاء بطالان عسکریدن بلا سنذان حج شریفه کیدوب وبعد الحج تونسه دونمیوب مسقط راس اولان ردوسه واروب وقالوب بیك التمش حدودنده غایت بیر ایکن فوت اولمشدر

ابرهیم دایی حجه کیدوب ردوسده قالدقده برینه ذکر اولنان یوز باشیلردن موسی دایی سنه بیك برده دایی اتیدیلر تفرد داعیه سنده قالقوب بجره میه ولك بر بیل کجدکده اوباخی حجه کیدوب وعودت ایدر لکن عثمان نام دایی معارض اولوب قیل وقال وقوع قالدنصکره عثمان غالب کلوب وموسا یی جزایره اجلا ایدوب سنه بیك یدیده دایی اولدی عثمان دایی دایی طاقمندن بالکلیه تفرد ایدنلرك اولیدر کندویه زمان مساعد دوشه‌رك علی بیك اون بش رجبنده فوت اولوب برینه ینه یوز باشیلردن یوسف دایی اولمش وبونك دایلغنده سالف الذکر میرلوای تونس رمضان بك فوت اولدقده قرنداشی رجب بك

۲ موسی دایی

۳ عثمان دایی

۴ یوسف دایی

برینه کچوب چوق طورمیوب فوت اولمشدر سلیمان بك نام صغیر اوغلنی
ترك ایدوب لکن صبی بولندیغندن برینه رمضان بکك مملوك معتق و
مرباسی اولوب استعداد تامی اولان میرلوا اولدی یوسف دایی
اهل درایت ورأفت اولمغله سکنۀ بلاده کندینی سودیروب وبو طریقله
تفرد ایدوب کافۀ ناس ثناخوانی اولدیلر و داخل وخارج تونسده
وبلادنده انواع خیراته دخی موفق اولمشدر وزماننده غنایم وافر
جوغالمشدر مومی الیه مراد بکك امراء ایالت میاننده حسن صیتی
وامتیازی نمایان اولوب در علیه یه دخی منعکس اولمغله بیلرق بر سنه
سنده تونس بکلربکلکی عهده سنه توجیه بیورلمشدر
یوسف دایی بیك قرق یدی سالی رجبنك یدنجی جمعه کیجه سی وفات ایدکده
برینه عجمی الاصل مراد قپودان دایی اولمشدر خصال حمیده صاحبی
وبلاد فرنجده صیت شجاعتی شایع بر ذات ایمش وتونسده اولان
مرسای غاریلچی احداث وقلعۀ قلیبه یی تعمیر ایدن بو ایمش شو سنه
بیك اللیده وفات ایتدکده برینه اتفاق عسکر ایله دفتر داری تونس
بولنان احمد خواجه نام ذات دایی اولمشدر رفق وملایمت صاحبی
کاردان بر مرد کامل اولمغله قلوب ناس ذاتنه مائل اولمش ایدی
حلق الوادقلعه سنه اعدا قودصانلری اضراردن خالی دکلر ایدی
قلعۀ مزبوره یه رفع کزند اعدا ایچون ایکنجی برجی بنا ایدن بودر سالف
الذکر مراد پاشا مومی الیه یوسف داینك قبل فوتنده وفات
ایتدکده نجابتی ظاهر اوغلو محمد بك برینه کچوب میر اوطان اولمشدر
احمد خواجه نك قبل ارتحالنده محمد بکك مکنتی وشهرتی

جوغالوب وبو اثناده محمود بك کندویه مزاحم عد ایتدیکی مار الذکر سلیمان ٧ لاز الحاج محمود دایی
بك دخی فوت اولمغله عظمتی برتر اولوب واشقیا وعربان دخی تونسه
قدوم ایتمکله احمد خواجه خسته لنوب ٥٧ سنه‌سنده بیك اللی یدیده فوت
اولدی برینه یوزباشیلردن لاز الحاج محمود دایی اولدی کوزل
سیرتده اولمغله ناس خوش حال ایدیلر بونك دایلغنده محمود بك
اوغلو مراد بکه متوفی یوسف دایینك کریمه‌سنی عقد ایتدیرمکله عهد مذکورده
اول ارده مثلی وقوع بولمیان بر ولیمهٔ عظیمه ترتیب واجرا اولنمشدر
قیروان طریقنده واقع کوپری محمود دایینك اثریدر سنه‌سنده بیك ٨ لاز الحاج مصطفی دایی
التمش اوجده فوت اولدقده برینه محمود بك مشورتیله لاز الحاج
مصطفی دایی اولدی بو اثناده انکلتره لونك برطاقم کمیلری کلوب
مرسای غار ملحه هجوم واوراده یتان سفن اسلامیه‌یی احراق ایلدی
بعده صلح وقوعیله عودت ایتدیلر ولهذا مرسای مذکورده محاربه
ییقلان حصون وبروج یاپیلوب مجدداً کبیر طوبلر وصعیله متین طابیه
دخی یاپلمش وخارج وداخل مرسایه تیمور ومستحکم زنجیرلر چکیلوب استحکام
ویرلمش ایدی بو اثناده جانب سلطنت سنیه‌دن محمود بکه پاشالق
توجیه اولنوب منشور رضا تانیده پاشازاده دیو تشریف بیورلمش
ایمش بو التفات شاهانه ایله شانی ارتوب اولکارده کسب عظمت
ایلمش واوغلو مراد بك دخی نجابتی ظاهر اولمغله میر اوطان اولوب
پدری محمود پاشا کافهٔ امور ولایتی اغلنه تفویض وکندو جاری
راحته چکلوب بنای خیرات وحسناته مشغول اولدی بر احسن
و واسع جامع وخسته خانه وتونسده چشمه‌لر اجرا اولنان

باشالو

باشلوصو اتيانى وقيروانده مدفون اصحاب كرامدن ابو زمعه
رضى الله تعالى عنه مرقدينه مقام عالى ومدرسهٔ نفيسه جمع خيراتنده
اولوب سائر اثارى دخى واردر امام مصطفى دايى لئيم العريكه مظالمه
دشمن وحق تعالينك حرام قلديغى سفك دما وقتل نفس منفورى اولوب
يعنى حكم شرعله تحقق ايتمدكجه بركيمسه يى الدورمز بر ذات اولمغله
دايلغى ايام حسنه واوجوزلق وبللوق واسايش اوزره اولدرق
١٠٧٥ سنه سنه بيك يتمش بش ذى الحجه سنك يكرميسنده وفات ايلدى
برينه قره كدز دينمكله معروف الحاج مصطفى دايى اولدى لكن هيبتلو ادمى
اولمغله قريب وبعيد كندوسندن خوفده شديدلر وداتندن
احكام جاهليه وامور فرعونيه صدورندن ناس ضجرت اوزره اولديلر
وبو حالده محمود باشا دخى فرق سكز ياشنده فوت اولدى امير الاوطانلغى
ايله باشالغى زمانى يكرمى سكز يل ايمش برينه بالاصاله اوغلى مراد بك امير
الاوطان اولدى مصطفى داينك عقلنه دخى اختلال كلمكله باشاى مشاد
اليهك فوتندن چند ماه صكره يعنى ١٠٧٦ سنه سنه بيك يتمش التى ذى القعده سى
اواخرنده عزل اولنوب برينه حجى اغلى دينمكله مشهور الحاج محمود دايى اولدى ٩ الحاج محمود دايى
لكن مزاجى غريب اولوب احكامنده پريشانلق ظهور ايتمكله ١٠٨٠ سنه سنه بيك سكسن
جقيلوب برينه دفتردار بولنان الحاج شعبان خواجه دايى اولدى ١٠ الحاج شعبان خواجه دايى
سيرت ظاهره سى كوزل كورينوب لكن ناسك اموالنه طمع
اظهار ايلدى ومراد بك ايله ميانه سنه اهل نفاق دخى كيرمكله سوء
قصد امر اينمرح ايسده خدعه سنى مراد بك طويلمغله خارج شهره چقدى
وفتنه مدوثنى مأمول ايكن ضابطان عساكر مراد بكى

سودکلرندن اتفاق ایدوب شعبانی ۱۰۸۲ سنه سکسنا اوج ذی الحجه سنده
اخراج وبلدهٔ تعوانترا وسال ویرینه مرادبک دایبله منشالی الحاج محمدی — منشالی الحاج محمد دایی ۱۱
دایی ایتدیلر شعبان تعوانده فوت اولمغله جنازه سی تونسه
کتوردلوب تربهٔ معده سنه دفن اولنمش حاجی محمد دایی ضبط و
ربطه قادر بولنمدیغندن مرادبک تحصیل عامل خزینه ایچون طشره ده
دورده بولندیغی هنکامده عساکرده شقاق ونکار اولنارک هجومیله
اخراج وبونید تعوانترکوندروب سنهٔ مذکوره اواخرنده لانه — ۱۲ علی دایی
الحاج علی یی دایی ایتدیلر اول یوم حسومده اولمغله ناس تطهیر
ایلدی مرادبکه سوء قصد ایدوب جمع اشرار ایلدی
وقتال عظیم مشهور وقوعه کلدی لکن مراد غالب اولمغله لاز علی
بیک سکسان درت صفری منتصفنده اشد مال ایله مقتول
اولدی یرینه دای مرادبک جمل دینمکله عریف الحاجی ممی دایی
اولدی طریقت شاذلیه دن اخذ انابت ایتمش عفیف ومحب — جمل الحاج ممی دایی ۱۳
فقراء برذات ایدی وبونک دایلغنده مرادبک بیک سکسان التی
جمادی الاولی سنده وفات ایلدی بونک دخی بدری کبی اجل
خیراتی واردر مرادبک وفاتندن صکره محمد بک وعلی بک نام
ایکی اوغللریله عججه لوی محمد حفصی بک ارالرنده خلاف واقع اولوب
هر بری امیرالاوطان اولمغله قالقشدی وطرفدار لو بیدا
ایتدیلر حفصی بک قراهدا باسفینه اخوین بینلرنده حروب وقتال
فاحش وقوعه کلدی وسکسن سکزی ذی الحجه سنده ممی دایی
عزل اولنوب بیچاره ملقب دفتردار الحاج محمد تام — بیچاره دفتردار الحاج محمد دایی ۱۴

ذاتی

۱۵ ممی دایی ثانیا ذات دایی اولدی   لکن فتنهٔ اخوین ارتفعله اوچ ایه وار دقده تمام. بیچاره دایی
جقریلوب   ممی دایی اعاده اولندی   لکن اصطراب فتنه دن ابو العیث
۱۶ اوزون احمد دایی القناشی قدس سره زاویه سنده اختفا ایلدی صورت امان ایله
جقریلوب قلعهٔ کاف نواحیسی طرفنده بولنان مومی الیه علی بکه کوندریلوب
۱۷ طباق محمد دایی اوراده وفاتنه دك قالمشدر   ممی یرینه اوزون احمد دایی اولدی
دایلغندن اوچ مرورنده علی بك روسا عجردن اولوب معیتنده اولان
عسکرده بولنان طباق دینمکله معروف محمدی دایی ایلدیکی خبری شیوع
بولدی   و طباق دایی یاننه عسکر الهرق تونسه کیردی   و اوزون
استعفا ایله دایلق پوستنی طباعه تسلیم ایتدی   طباق قلعیه وادوب
بیك سکسان سکزده تمکن ایدوب و شهامت وجودسنك دمایر کریشوب
ناسك درستی یوزمکه باشلدی   بو خلالده قحط وقوع بولوب اوتاریخده
خنطه نك برقفیزی التمش ریاله چقدی و اخوینك فتنه سی تکرار ایدوب قتل
ونهب ومصائب چوغالدی   اخویندن ینه خاجده
بولنان محمد بك تونسه عسکرله هجوم و علی بك طرفداری اولان طباعی
محاصره ایلدی   و علی بك دخی محمد بك اوزرینه یوریدی محمد
بك قارشیلیوب مقاتلهٔ عظیم اولدی علی بك غالب کلوب محمد بکی صندوردی
خلاصه اوچ ماهدن زیاده اهالی انواع بلایه دچار اولدیلر   بعده
اخوین میانی تالیف اولنوب خلق مطمئن البال اولدیلر و دفاه دخی
کلدی   و علی بك ایله طباق بلا مزاحم امیر الاوطان و دایی اولدیلر
ذکر اولنان محمد مفتی بکر بکلربکیلك دعلیده توجیه بیورلمغله
بیك طقسان بردہ تونسه کیروب متصرف منصبی

اولدی بعد زمان قلیل باشا ایله طباق اراسنه شقاق کیردی
باشا وقایة لسفك الدماء طشره چقدی ودرعلیه یرماوقعی یلدرمکله
استکناه وتدبیر ایچون درعلیه دن سر بوابین ارسالیله باشا استانه
طلب اولدی اجل موعدی کلمکله اوراده فوت اولوب وصیتی اوزره
نعشی تونسه کوندریلوب والدی تربه سنه دفن اولنمشدر بعده
علی بك ایله طباق اراسنه ده وحشت صوقیلوب واصلسز شیلر ایله اهل
انك ونفاق اتش عداوتی بادلتملریله ۱۰۹۶ سنه بیك طقسان اوجده
طباق عزل ومخنوقا قتل اولنوب یرینه علی بك اذنیله سنه مذکوره
شوالنده احمد جلبی دایی اولدی ظاهری یاننه اویمز بر مفسده
کیمسه اولوب واستبداد واخوینه علیه دردینه دوشرك
کندو یر دخی عونز بولوب مقاتله اغاز ایلدی اخوین بالتعاضد
والاتفاق مقابله سنه اقدام ایتدیلر وحروب متعدد
وقوعیله صورت انهزام اخوین جانبندن کوندیکندن جزایردن
استمداد وجلبه عده وعتاد ایله تونسی محاصره ایتدیلر
ومدت محاصره دخی بر سنه یه یا قلشدی واهالی بینه
دوچار انواع شدائد اولدیلر نهایت جلبی یاسله اوچ بیش
ادمیلر ینی الوب کیجه ایله قاجدی لکن طوتیلوب مقیدا اخوینه
کتوردیلر اخوین تونسه کیروب سابقا تونسده دفتردار
بولنان الحاج بکتاش خواجه دایی قیلدیلر بعد ایام عساکر
علی بك اوزرینه هجوم ایدوب وقورشون ایله اوروب اولدردیلر
وعسکرك عدوتلرینه سبب سغك دماده وبغیر حق اخذ اموال

احمد جلبی دایی ۱۰۸

دفتردار الحاج بکتاش خواجه دایی ۱۹

ناشده

ناسده کثرتی اولمشدر علی بك قتلی کیجه سی محبوس اولان جلبی دایی
دخی مخنوقا سمت خاموشانه کوندردیلر اشبو خاءنك بیك طقسان
یدی رجبنده وقوعه کلمشدر علی بکی عسکرك اعدامندن صکره
قرنداشی محمد بك امارت اوطان واستجلاب جبایه ده مستقل وعسکرده
سوزی نافذ وحسن سیرت وفقرایه ورعایایه مرحمت ورعایت اوزره
اولوب ابنیهٔ عالیه وچشمه لر بناسنده مشغول اولدی بعد زمان
یسیردر سلطنتدن بکتاش دایی یه پاشالق دخی احسان بیورلوب محمد
بك ایله بالاتحاد بك امور معلومه سنده وبکتاش پاشا هم پاشالق وهم
علی دایی
دایلق مصلحتنده اعتدال اوزره اولدیلر بیك یوز ده بکتاش پاشا و
فات ایلدی برینه برادرزاده سی علی دایی اولدی کرك بودایی وکرك محمد
بك حسن سیرت ونشر مبرات وبنای خیرات ایله اشتغال اوزره
اولوب اداره لرنده خلق کسب راحت ایلدیلر لکن جزایرلو ایله علی دایی
میاننده وحشت دوشوب جزایرلو عسکر ایله تونسه هجوم
وعلی دایی دخی چقوب کاف یاننده التقا ایتدیلر بعد المقاتله علی دایی
بوزیلوب یا لکز فرار وجزا دوم ایلی طرفلرینه واروب قرار ایلدی
بیك یوز بش ذالقعده سنده ابرهیم خواجه دایی اولدی
ابرهیم خواجه دایی
اهل جزایر برینه مجادیر بر قیام ومحمد بك تونسده
محاصره سنه اقدام ایتدیلر ربیع الاوله قدر حروب کثیره
اولوب محمد بك طرفنده انخذال کورندی وناچار محمد بك بنفسه صحرایه
قاچوب برینه دامادی ابن شکر دینمکله معروف محمد بك امیر
الاوطان وابرهیم خواجه دخی معزول اولوب

محمود دایی ٢٢

تاتار محمد دایی ٢٣

احاد عسکریدن محمود دایی اولدی لکن اون اوچ کون صکره اخراج
اولنوب ینه احاد عسکر و بغاة وجبارینددن تاتار محمد زوویله دایی
اولدی ظلوم وعشوم واحکام فرعونیه یه متصدی قتال برشخص
اولوب تونسده حنفی مفتیسی بولنان شیخ مصطفی بن عبد الکریم نام
فاضلی شهید ایلدی مدت تغلبی بش ای کچمدن صحرا یه قاچان محمد
بک قوت بولوب وتونسه کیروب ابن سنکری اخذ ونفی وتاتارغدارئ
دخی شر قتل ایله قتل برله امیرلکنده مستقر اولوب واهالی قدومندن

یعقوب دایی ٢٤

استبشار ایدوب تبریک ایلدیلر تاتار مقتول یوینه بیک یوز التی
شهر رمضاننده محمد بک دابیله معتبران ضابطان عسکردن یعقوب
دایی اولدی لکن علت هرم ایله درایت اموردن عاجز
اولمغله عزل اولندی وبیک یوز یدی شهر ربیع الاولنده
دفتردار تونس الحاج محمد حواجه دایی اولدی مرد مؤتمن اولمغله

دفتردار محمد دایی ٢٥

محمد بک ایله بالاتحاد ادارهٔ امور ایدوب ناس آسایش بولدی
بیک یوز سکز ربیع الاولنک اون یدنجی کونی محمد بک وفات ایدوب
بابا بر قرنداشی رمضان بک امیر الاوطان اولدی انزوا وانقطاعه
مائل درویش نهاد بر بک اولمغله امورینه فتور کلوب بو حالده قرنداشی
اغلی مراد بک بن علی بکدن استشعار خلاف واسترقاب
ایتمکله بعض اصحاب اغراض فاسده سوزینه اویوب
وطوتدیروب مراد بکک کوزینه میل چکدیروب سوسه قلعه
سنده حبس ایلدی بعد مدة مراد وندانندن کوزنده
ضرار اولمدیغی حالده فرار وناس یاننده اجتماع ایتمکله عمیسی

رمضانلی

رمضان بکی قصد ایندی رمضان ویاننده اولنلرقاجدیلر رمضان
دالی محمد دای ١١١٠ بك طوتلوب سنه ١١١٠ بيك يوز اون رمضاننده باشی کسلدی
ومحمد حواجه دخی معزول اولوب یرینه سپاهی طائفندن اولان دلی
محمد دینمکله معروف کیمسه دای اولدی وقتاکه مراد بك امیر
الاوطان اولدقده سیرت قبیحه یه باشلیوب بغیرحق اخذ مال
مسلمین وقتل بلاجه نفوس واعلان فجور وقتل اطفال واستباح محرمات
وبروجه اتی بلدۀ قیروانی خراب وسکنه سنك مال وجانلرین سلب
ونایاب ایلدی جزایرلو محاربه سنه قالقوب عسکرایله اوزولرینه واردی
قهوجی محمد دای ١١١٢ ومحاربات کثیره دنصکره جزایرلو چقوب التقا وقوع بولدی مراد بك
منهزم اوله رق سنه ١١١٢ بيك يوز اون ایکی شهر ربیع الاولنده اشرحال ایله
تونسه دوندی ودلی محمدی دایلقدن چقروب یرینه قهوجی محمدی
اوطورتدی وقیروان عسکرکوندروب اهالیسن ووجوه واهل دانش
ومعارفی قتل عام ایله قتل وشهری کلیا خراب ایدوب ذکری اتی حسین بك
بن علی ترکی زمانه قدر قلب دانادلی اساخراب قالوب اول امیر محترم
معمور ایتمشدر جزایرلو ایله محاربه ایتمك دائما فکرنده اولوب ینه مقاتله
ایچون تجهیزه قالقشدقده سپاهی طائفی اغالرندن خدمتده اولان
برکیمسه باصدیروب کندوینی واوغلی محمد بکی وسائر اقاربنی
قتل ایتمکله ناسی شرندن قورتاردی مراد بك جدی
سالف الذکر مراد باشا نسلنك اخری اولمشدر
ونسل مشار الیه امارت تونسده سکسان اوچ ییل سورمشدی
سبحان من لایزال ملکه اشبو وقعۀ قتل بيك یوزاون درت

محمدینك اون اوجنجی كونی ظهوره كلمشدر مراد بك یرینه ابرهیم بك قره مصطفی دایی ٣٨
تولی ایدوب بكلكنی قبول ایتدیلر اتفاق ناس ایله امیر الاوطان
اولان ابرهیم اول امرده قهوجی محمدی دایلقدن جقروب قره مصطفی ابرهیم كندوسنه پاشالق ودایلق نامنی ویرمشی ٣٩
بی دایی ایتدیلر اذزمان مرورنده قره بی دخی دایلقدن جقروب كندوسنه
خود بخود هم دایلق وهم بكلك وهم پاشالق نام‌لرینی طاقوب مستبد اولدی
وجمهورده عنف وشدت وجور ایله تصرفه باشلیوب بودخی
جزایرلو ایله معركه یرقالقدی وجمیع جیوش ایله كافه قلعه‌سی یاننده
جزایرلو ایله مقاتله ایتدی ولكن منهزم اولوب قید وبند زنكاله
كرفتار اولدی ومدت تغلبی اوج ییل وایكی ای برازایام سورمشدر
بونك یرینه جمهور بالاتفاق ١١١٧ سنه بیك یوز اون یدی سنه‌سی شهر ربیع
الاولك یكرمی یدنجی كونی سابق الذكر حسین بك شحلی بی امیر الاوطان
لغنه وصادی محمد خواجه بی دایلغه اجتباد ایتدیلر صادی محمد خواجه دایی ٤٠
بو اثناده جزایرلو معیتلرنده عربانرن اهل شقاوت وفساد اوله‌رق
جنود لا یحصی ایله تونسه هجوم ایتدیلر حسین بك ومحمد خواجه
واهل بلده مراوده‌یی رأی ایدوب تونسده اولان علما ومشایخ
وكبار واهل دیواندن براز ذاتی جزایرلولره عقد مصالحه ایچون كوندردیلر
لكن جزایرلو قبول ایتمیوب تونس قرینه یاقلشدیلر بین الفریقین
محاربات وقوعه اولوب قرق كون قدر تونسی محاصره ایتدیلر نهایت
عاجز ومضطر اوله‌رق علی غفلة كیجه ایچره اسوء حال ایله صاووشدیلر
وبو وجهله حرب برطرف اولدی بعد ایام حسین بك ایله
محمد خواجه آراسنده خلاف واقع اولدی اكرچه بطاهر

كلی

14

قره مصطفی دای

عسکر طاورانمسه لرایدی فتنهٔ عظیمه بیدا اولوب تلف نفوس اوله جق
صورت کورنمش ایدی لکن محمد خواجه یی رؤساء عسکری باصوب عزل
وقتل ایله قره مصطفی یی دای ایتدیلر اشبو حسین بیک بدوی علی
الترکی کردی الاصل اولوب افریقیه اقلیمنه کلمش وچوق زمان قائد زمانه
عربان اولمش وشجاعت ایله شهرت بولمش بر مرد دلیر اولوب بیک یتمش
یدیده فوت اولوب اغلو حسین بکی ترک ایتمش ایمش حسین بک افریقیه نک
امرا وبکلری معیتلرنده نشأت ایله ما والبیان محمد بک وقرنداشی رمضان بکه
وبعده مرادیکه خدمت ایدوب هر وجهله مستعد امارت ایمش بر وجه مرد
امیر الاوطان اولدقدن صکره عهده سنه پاشالق دخی احسان
بیوریلوب سنه ١١٤٠ بیک یوز قرق حدودینه دک ترادف بو انشاء خیرات
جشمه ایله تونسی اداره ایلمش اولدیغی بعض اسفاردن تراشیده اولنه‌رق
اولطرفده اهالینک بعض ثقاتی افاده سنجه وحالا والی بولنان
عطوفتلو احمد پاشا منا والیه حسین پاشا نسلندندر لکن سنه ١١٤٠
احمد پاشای منا والیهک نصبنه قدر تقریبا یوز سنه قریب مدتده میانه‌ده
وسائط قاچ عدد اولدیغی امر سهل اوله‌رق اولطرفلودن سوال
وتحقیقه متوقف ایدوکی منا والیه حسین پاشا بر احمد پاشا حضرتلری
عصوبت یاخود ذوالارحام جهتلرندنمی قریبدر ویاخود دیکر والینک
نسلندنمیدر بووارلی اوراق اثارده بولنمیوب بینه اولطرفلودن
استکناه اقتضا ایده جکی مستغنی احطادر وبر وجه
اشارت عن اصل اغیانلق کبی اودا لورده جمهورجه صورت
بولان دابیلمک بعض قرائن حالیه وتحریره اقتضانجه حسین پاشای

مشار الیهك امارتنده یعنی سنهٔ نصیند نصکره دفته دفته استقلالی و
اصحابنك اولکی کبی دفع واعتباری قالمیوب مجرد عسکری اغالغی مقامنده
اوله رق وارالقده دایی اولنلرده تفرد قالقشانلرده دخی بکلربکیلك و
ویریله رك بتون بتون تدبیرامدی کرك تونسده و کرك طرابلس غرب وجزا
یرده بکلربکیلرك یدنده اولوب حتی جزایرده قوم معلوم ملغا طاقمنك
علماننده مس بولنان اسکیدربیه تعیش ایتسون یوللو معاش معینله
مناوبت دای والیله دابیلق احاله اولنه کلدیکی جزایرلونك بعضلرندن
مسموع اولمشدر وبکلربکیلره دخی اقتضای وقت وحالله معامله
اولنوب اصول سابقه ده توجیها تلری ایکی سنه ده بر کره وقوعه
کلدیکی تشریفات همایون وفاترنده مقید اولدیغی وارستهٔ
اشعاردر/ انتهی تسوید اسعد افندی المرحوم وهی
المسودة الاولی فی غرة جمادی الاخرة
لسنة اثنین وستین ومائتین
والف ١٢٦٢
حرر

